

krig, så kniber det mere for forfatteren at give en sammenfattende karakteristik af Undén og hans politik. Det havde været naturligt at analysere alliancefriheden nøjere, for eksempel med henblik på de fordele og omkostninger den medførte. Men sådanne overvejelser ligger forfatteren fjernt. Dels er han som nævnt tilbageholdende med egne vurderinger, og dels er hans beundring for Undén meget stor.

Bogen har således en række klare begrænsninger, stort set alle påpeget af forfatteren selv, men inden for disse begrænsninger er den et interessant bidrag til forståelse af svensk udenrigspolitik i en meget vigtig periode.

Niels Amstrup
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Knut Omholt, *Selskapslovgivning om samvirkeorganisasjoner i samfunnspolitisk belysning. En vurdering af behovet for selskapslovgivning om samvirkeorganisasjoner i Norge*, Ås: Norges Landbrukshøgskole, 1986, 293 s., gratis.

Knut Omholts bog udgår fra det norske forskningsprojekt om landbrugets andelsbevægelse (på norsk: samvirke). Bogen søger imidlertid at inddrage alle kooperationsformer i sin diskussion af, om staten bør lovgive om andelsselskaber med henblik på at fremme en deltagerdemokratisk udvikling i samfundet.

Efter en omfangsrig problemformulering og præsentation af analysemodel består bogen af en abstrakt demokratiteoretisk diskussion, en redegørelse for norsk demokratipolitik, en analyse af den kooperative organisationsform og en diskussion af andelsselskabernes faktiske valg af rolle i et samfund med blandingsøkonomi og -administration. Bogens teoretiske grundlag er især tysk demokrati- og kooperationsteori og norsk stats-, organisations- og kooperationsteori. Bogens synsvinkel er demokratipolitisk, mens de reguleringspolitiske aspekter behandles meget lidt. I stedet for at foretage en politisk behovsanalyse, angiver bogen en mulig begrundelse for at lovgive. Problemstillingen underkastes en meget bred behandling og bogen giver udtryk for stor belæsthed og indeholder en række centrale kooperationsteoretiske litteraturhenvisninger.

Bogen argumenterer for, at der er behov for en lov om andelsselskaber af demokratipolitiske grunde. For det første har staten en demokratipolitik, der går ud på at udbrede deltagerdemokrati uden for staten. For det andet er deltagerdemokrati en væsentlig del af den kooperative organisationsforms teoretiske rationale. Andelsselskabernes demokrati hidrører fra deres funktion som interesseorganisation. Ved siden af denne funktion har andelsselskaberne imidlertid funktioner som markedsaktør (virksomhed) og som instrument for implementeringen af offentlig erhvervsstyring.

Markedets og forvaltningens krav har i praksis trukket andelsselskaberne bort fra en deltagerdemokratisk praksis. Demokratiet er "perverteret" (s. 238) til et

traditionelt organisationsoligarki i overensstemmelse med Michels' oligarkilov. Bogens paradoksale konklusion lyder således, at staten gennem en lov skulle bringe andelsselskaberne i overensstemmelse med det demokratiske element i deres teoretiske rationale. Dermed ville staten bidrage til at øge selskabernes effektivitet som interesseorganisation for medlemmerne. Selv om Omholt nævner, at en demokratilov ikke behøver at være bindende, forekommer en reaktivering af medlemsdemokratiet gennem en form for tvang ikke just at være det mest gavnlige for en demokratisk udvikling.

Den nærliggende analyse, som ikke foretages i bogen, var at undersøge, om forvaltningens krav til selskabernes iværksættelse af erhvervspolitikken nødvendigvis må underminere selskabernes medlemsdemokrati. En sådan analyse kunne måske også pille ved den "syndefaldsmyte", der etableres om medlemsdemokratiet, at det ikke er medlemmerne selv, der aktivt og/eller passivt lader medlemsdemokratiet sande til. Tværtimod siges det besværgende, at en lov om ledlemsdemokratiet vil sætte en uafvendelig demokratiseringsproces i gang, selv om Olholt selv viser, at de praktiske erfaringer i andelsselskaberne er stik modsatte.

Bogen betragter den demokratipolitiske problemstilling isoleret. Ikke desto mindre forekommer det oplagt, at demokratipolitikken har fået en større politisk styrke i Norge end i Danmark, fordi staten på et andet politisk område, nemlig erhvervsreguleringen, er meget mere interventionistisk i Norge end i Danmark. Den stærkere statsintervention kunne påkalde krav om øget legitimitet til erhvervslivet. Det væsentligste norske demokratipolitiske initiativ, udarbejdelsen af Maktudredningen, kunne sikkert med fordel ansues i det perspektiv. Indtil videre har udredningen ikke medført handlinger, der har medført lige så store demokratipolitiske som erhvervspolitiske forskelle mellem Danmark og Norge. Bogens konklusion indebærer et perspektiv, der nærmest klientgør erhvervslivet og hviler på en forudsætning om, at statens proklamerede mål kan nås i praksis ved hjælp af lovgivning.

Selv om hovedargumentet i bogen står svagt, er der flere fortlignende elementer i bogen. I forbindelse med problemformuleringen foretages nogle skarpe empiriske analyser af eksempelvis den danske andelslovdebat. Den præsenterede analysemodel giver endvidere en række gode problemformuleringer. Endelig gives der en overskuelig og overbevisende analyse af den kooperative organisationsform på grundlag af den teoretiske hovedkonklusion fra det norske forskningsprojekt.

Johannes Michelsen
Sydjysk Universitetscenter

Nils Ørvik (ed.), *Semialignment and Western Security*, London: Croom Helm, 1986, 286 s., £ 19.95.

De mindre landes NATO-politik er i vælten i disse år. Atlantic Institute i Paris har netop udgivet et samleværk om »Scandilux«-landenes sikkerhedspolitik